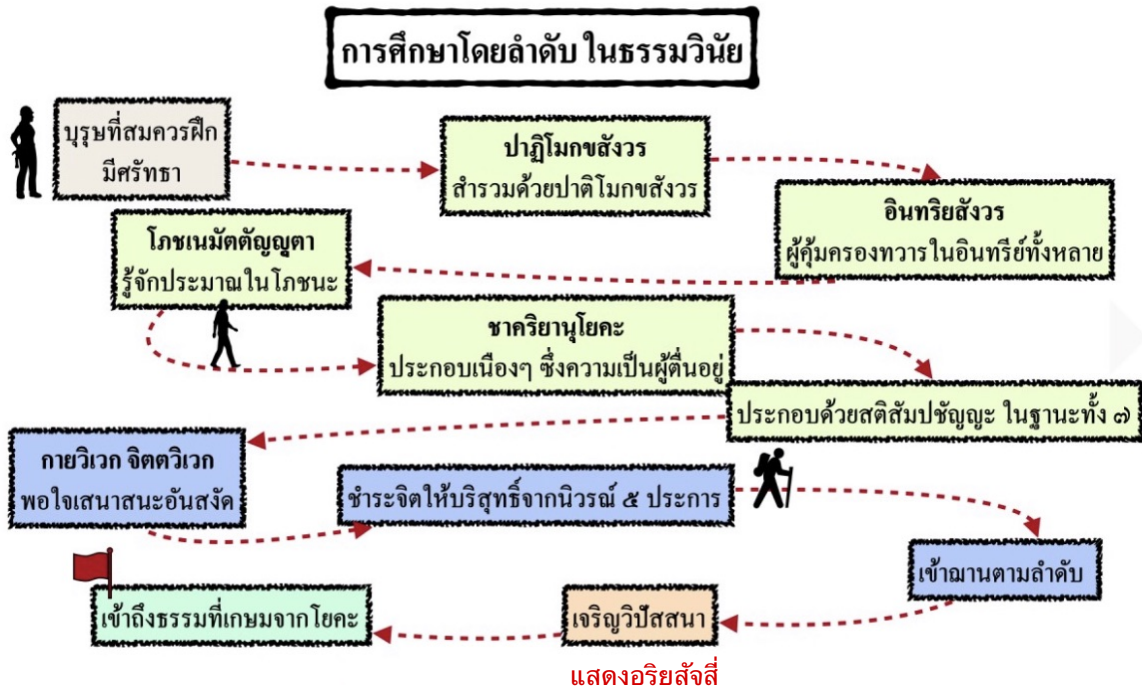


คณกโมคคัลลานสูตร

บุคคลจะทำอะไรทุกเรื่อง ต้องมีการศึกษาโดยลำดับ การกระทำโดยลำดับ และการประพฤติปฏิบัติโดยลำดับ ไม่ว่าจะทำกิจกรรมอะไรย่อมสำเร็จลุล่วง

ตถาคตโพธิสัทธา  
พัฒนาสู่รัตนตยสัทธา

เห็นปัญหาตรัสรู้ที่แห่งตลอดอริยสังขธรรมทั้ง๘ แล้วเห็นความประเสริฐเลิศของพระธรรม กล่าวคือศีล สมาธิ ปัญญา เห็นหมู่อริยสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้า ซึ่งมีการศึกษา กระทำโดยลำดับ ปฏิบัติโดยลำดับ จากตถาคตโพธิสัทธา พัฒนาสู่รัตนตยสัทธา เชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัย



การเกิดขึ้นของกุศลศีลอาศัย  
เจตสิกหลายตัว ขึ้นกับว่าตัวไหน  
เป็นประธาน

# เจตสิกปรมาต์ถ์ ๕๒

อัญญาสมานเจตสิก ๑๓



ศัพท์จิตตสาธารณเจตสิก ๗  
ปกิณณกเจตสิก ๖

อัญญาสมานราสี ๑๓

อกุศลเจตสิก ๑๔

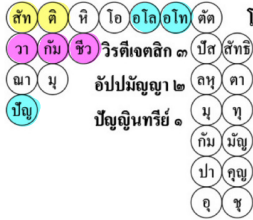


โมกคเจตสิก ๔  
โลติกเจตสิก ๓  
โทกคเจตสิก ๔  
ถิทุกเจตสิก ๒  
วิจิกจณเจตสิก ๑

อกุศลราสี ๑๔

ถ้าเราไม่เข้าใจเรื่องศีล  
การปฏิบัติตามลำดับ  
จะทำได้ลำบาก

โสภณเจตสิก ๒๕



โสภณสาธารณเจตสิก ๑๕

โสภณราสี ๒๕

เจตสิก ๕๒ นี้ แบ่งเป็น ๓ ราสี หรือ กอง  
อัญญาสมานราสี กองแห่งอัญญาสมานเจตสิก ๑๓  
อกุศลราสี กองแห่งอกุศลเจตสิก ๑๔  
โสภณราสี กองแห่งโสภณเจตสิก ๒๕

## ปาฏิโมกข์สังวรศีล

ประธานของปาฏิโมกข์สังวรศีล คือ **ศรัทธา**

ในนั้นมี **เจตนา** เจตจำนง จงใจ ตั้งใจจะให้กุศลศีลเกิดขึ้น

ในนั้นมี **เจตสิกศีล** ได้แก่ **อโลภะ อโทสะ ปัญญา** ความไม่โลภ ความไม่โกรธ และความรู้  
ความเข้าใจ

ศีลในภูมิ ๔

๑. ปาฏิโมกข์สังวรศีล ประธาน คือ ศรัทธา
๒. อินทริยสังวรศีล ประธาน คือ สติ
๓. ปัจจัยสันนิสสิตตศีล ประธานคือ ปัญญา
๔. อาชีวปาริสุทธิศีล ประธานคือ วิริยะ

# ปาฏิโมกข์สังวรศีล องค์ธรรมจึงมีมาก แท้ที่จริงคือกลุ่มกุศลจิตนั่นเอง

## ศีล โดยอ้อม

กถาสัมมาวาจา  
ยถาพล สัมมากัมมันตะ

] อโลภะ อโทสะ และ ปัญญาเป็นประธาน

เจตนาสัมมาวาจา  
เจตนาสัมมากัมมันตะ

] เจตนาเป็นประธาน

วิริยะสัมมาอาชีวะ

วิริยะเป็นประธาน



ศีล โดยอ้อมเป็นเหตุเป็นปัจจัยส่งเสริมให้  
ศีล โดยตรงคือ วิรติเกิด เมื่อมีเหตุการณ์ปรากฏที่เป็นเหตุให้ละเมิด

## ศีล โดยตรง

วิรติ๓ คือ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ  
ตัตรอนบาป



## มัคคสมังคี

สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ  
เป็นตัวที่จะไปประชุมเป็นมัคคสมังคี ในโลกุตตระ

# โยนิโสมนสิการ

เป็นปัจจัยให้เกิดสติ

อินทรีย์สังวร

ประธานคือ สติ ในนั้นต้องมีเจตนาร่วมด้วย

ตัวที่เป็นปัจจัยให้สติเกิดขึ้น

ได้แก่ โยนิโสมนสิการ ความเป็นผู้ฉลาดคิด

องค์ธรรมของ โยนิโสมนสิการ

มโนทวาราวชชนะ ที่มีความ  
ชำนาญอย่างดีแล้วจาก  
ปัญญาก่อนๆ ที่มีการฟัง  
วิจัย แยกแยะจนสามารถ  
เป็นปัจจัยให้วิถีหลังๆ จน  
ชำนาญทำให้ชชนะที่เป็น  
กุศลเกิดขึ้น

๑. วิถีปฏิบัติาทกมนสิการ องค์ธรรมได้แก่ ปัญจทวาราวชชนะ
๒. ชวนปฏิบัติาทกมนสิการ องค์ธรรม คือ มโนทวาราวชชนะ ไวกุณฐัพพะนะ
๓. อาร์มมณปฏิบัติาทกมนสิการ องค์ธรรม คือ มนสิการเจตสิก
๔. โยนิโสมนสิการ องค์ธรรมคือ ปัญญา

## มนสิการ ๔ ประการ

สภาวะธรรมที่มีชื่อว่า มนสิการ นั้นมี ๓ อย่าง คือ

๑. **วิถีปฏิบัติาทกมนสิการ** หมายถึง มนสิการที่ทำให้วิถีจิตเกิดขึ้นทางปัญจทวาร อันได้แก่ ปัญจทวาราวชชนะจิต หมายความว่า **ปัญจทวาราวชชนะจิต** นี้ เป็นจิตดวงแรกที่ขึ้นสู่วิถี เรียกว่า **วิถีจิตดวงแรก** เพื่อทำหน้าที่เริ่มรับอารมณ์ใหม่ที่มีปรากฏทางทวารทั้ง ๕ ทวารใดทวารหนึ่ง

๒. **ชวนปฏิบัติาทกมนสิการ** หมายถึง มนสิการที่ทำให้ชวนจิตเกิดขึ้นเสพอารมณ์ โดยความเป็นกุศล อกุศล หรือ กิริยาชวนจิต ได้แก่ **มโนทวาราวชชนะจิต** หมายความว่า มโนทวาราวชชนะจิตนี้ เป็นจิตดวงแรกที่เกิดขึ้นทางมโนทวาร เพื่อทำหน้าที่อาวัชชนกึ่ง เหมือนกับปัญจทวาราวชชนะจิต นอกจากนี้ มโนทวาราวชชนะจิต ยังทำหน้าที่ไวกฎฐัพพนกึ่ง คือ การตัดสินใจอารมณ์ เพื่อให้ชวนจิตเกิดขึ้นเสพอารมณ์นั้น

๓. **อาร์มมณปฏิบัติาทกมนสิการ** หมายถึง มนสิการที่ทำให้สัมปยุตตรธรรม คือ จิต และเจตสิกแล่นไปสู่อารมณ์ องค์ธรรมได้แก่ **มนสิการเจตสิก**

๔. **โยนิโสมนสิการ** หมายถึง การพิจารณาสรรพสิ่งที่ประสบพบเห็นด้วยปัญญาอันแยบคาย องค์ธรรมได้แก่ **ปัญญาเจตสิก** ที่ในมหากุศลจิตและมหาภิริชาจิต 59



ปิดบาปทางทวารทั้ง ๖ จริงๆแล้วต้องปิดทางมโนทวาร

เพราะทางใจ เป็นประตูใหญ่ที่สุด พอมโนทวารวชชนะ ชำนาญในการตั้งสติ เจตนาในการที่จะให้สติเกิดอย่างต่อเนื่องแล้ว ราคะโทสะ โมหะไม่ไหลเข้าแล้ว ทางปัญจทวารชื่อว่าปลอดภัย

## สติ เตลั้ง นีวารณัง

สติเป็นท่านบั่นกระแสน้ำ คือ ตัณหา ทิฏฐิ อวิชชา  
ทุจริต ไม่ให้ไหลเข้าสู่จิต

เวลากุศลจิตเกิดขึ้น กุศลชวณะจะไม่ไปยินดีใน สี เสียง กลิ่น รส  
โผฏฐัพพะ อัมมารมณั



เวลากุศลจิตเห็นสี จะไม่เป็นอารมณ์อาธิตี อารัมมณูปนิสสยะ  
เป็นได้แค่อารมณ์ปัจจัยเฉยๆ



หากเห็นสีแล้วประทับใจมากยิ่งขึ้น ฟังรู้ว่ามันไม่ใช่กุศลชวณะ  
กุศลชวณะอารมณ์จะไม่หนักหน่วง



หากเห็นแล้วอารมณ์หนักหน่วงได้ แล้วยังเป็นกุศลชวณะ  
ในกรณีเช่นเห็นดอกไม้แล้วนึกถึงพระจริยาคุณ พระสรีรคุณ พระคุณคุณ  
ที่ทรงบำเพ็ญต่อเนื่องอย่างละเอียดอ่อน แล้วใช้ความงามของดอกไม้  
น้อมบูชาพระพุทธเจ้า

## อินทริยสังวร สำคัญมาก

เวลาสติเกิดขึ้น รากะ โทสะ โมหะไม่เกิด เรียกว่าละ  
หากอินทริยสังวรไม่เกิด สุจริต๓ ไม่เกิด

## กายวิเวก จิตวิเวก

สงบนิรรมได้ นั่นแสดงว่าได้อุปจารสมาธิแล้ว

ในนั้น **ซ่อนอนุสติไว้** ตัวอย่างเช่น ปุกุสชาติ ระลึกถึงพระพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ก็สงบนิรรมได้

ต่อมาท่านจึงมาเจริญอานาปานสติ จนได้ปฐมฌาน ทุตติยฌาน ตติยฌาน จนถึงจตุตถฌาน แล้วเจริญวิปัสสนาญาณต่อไม่ได้ เพราะในหนังสือของพระเจ้าพิมพิสารเขียนไว้ถึงอานาปานสติ ท่านจึงต้องสละราชบัลลังก์เพื่อตามหาพระพุทธเจ้า

ทำไมพระเจ้าพิมพิสาร  
จึงไม่เขียนอริยสัจสี่ต่อ

เพราะถ้าเขียนถึงอริยสัจสี่ ท่านปุกุสชาติ จะไม่ได้บรรลุ  
เพราะท่านเป็นพุทธเวไนย ต้องฟังจากพระพุทธเจ้าเท่านั้น

เข้าจดตถุณาน ... อยู่

พราหมณ์ ในภิกษุทั้งหลายผู้เป็นพระเสขะ ผู้ยังไม่บรรลอรหัตต์ ยัง  
ปรารถนาธรรมที่เกษมจาก โยคะอย่างยอดเยี่ยมอยู่เหล่านั้น เรามีคำปราสาสอนเช่นนั้น  
แต่สำหรับภิกษุผู้เป็นพระอรหันตฉินาสพ อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ควรทำ

เสร็จแล้ว<sup>๑</sup>- ปลงภาระได้แล้ว บรรลุประโยชน์ตน โดยลำดับแล้ว สิ้นภวสัง โยชน์แล้ว<sup>๒</sup>-  
หลุดพ้นแล้วเพราะรู้โดยชอบเหล่านั้น ธรรมเหล่านั้นจึงจะเป็นไปเพื่อความอยู่เป็นสุข  
ในปัจจุบัน และเพื่อสติสัมปชัญญะแก่เธอทั้งหลาย”

@เชิงอรรถ :

@<sup>๑</sup> ดูเชิงอรรถที่ ๒,๓ และ ๔ ข้อ ๑๙ (เทวทหสูตร) หน้า ๒๖ ในเล่มนี้

@<sup>๒</sup> สิ้นภวสัง โยชน์แล้ว หมายถึงสิ้นสัง โยชน์ ๑๐ ประการ คือ (๑) กามราคะ (๒) ปฏิกะ (๓) มานะ

@ (๔) ทิฏฐิ (๕) วิจิกิจฉา (๖) สลัทพตปรามาส (๗) ภวราคะ (๘) อีสสา (๙) มัจฉริยะ (๑๐) อวิชชา

@สัง โยชน์เหล่านี้ เรียกว่า ภวสัง โยชน์ เพราะผูกพันหมู่สัตว์ไว้ในภพน้อยภพใหญ่ (ม.ม.อ. ๑/๘/๔๗)

(ที่มา : โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๔ หน้า : ๘๑)

พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย อุปรินิพณาสก [๑. เทวทหวรรค]  
๗. คณก โมคคัลลานสูตร

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว คณก โมคคัลลานพราหมณ์ได้กราบทูล  
พระผู้มีพระภาคว่า “สาวกของท่านพระโคตมที่ท่านพระโคตมสั่งสอนอยู่อย่างนี้  
ปราสาสอนอยู่อย่างนี้ สำเร็จนิพพานอันถึงที่สุด โดยส่วนเดียวทุกพวกที่เดียวหรือ  
หรือว่าบางพวกก็ไม่สำเร็จ”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “พราหมณ์ สาวกของเราที่เราสั่งสอนอยู่อย่างนี้  
ปราสาสอนอยู่อย่างนี้ บางพวกสำเร็จนิพพานอันถึงที่สุด โดยส่วนเดียว บางพวกไม่  
สำเร็จ”

“อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัย ที่เป็นเหตุ ให้นิพพานก็มีอยู่ ทาง ใ้ถึงนิพพาน  
ก็มีอยู่ ท่านพระโคตมผู้ชักชวนก็มีพระชนม์อยู่ แต่สาวกของท่านพระโคตมที่ท่าน  
พระโคตมสั่งสอนอยู่อย่างนี้ ปราสาสอนอยู่อย่างนี้ บางพวกสำเร็จนิพพานอันถึงที่สุด  
โดยส่วนเดียว บางพวกกลับไม่สำเร็จ”

[๗๗] “พราหมณ์ ถ้าเช่นนั้น เราจักถามท่าน ในเรื่องนี้ ท่านชอบ ใจอย่างไร  
พึงพยากรณ์อย่างนั้น

ท่านเข้าใจความซอ้้นนั้นว่าอย่างไร คือท่านชานาญทางไปกรุงราชคฤหมิ ไชหรือ”

“ใช่ ท่านพระโคตม”

“พราหมณ์ ท่านเข้าใจความซอ้้นนั้นว่าอย่างไร คือ บุรุษผู้ปรารถนาจะไป  
กรุงราชคฤหิพึงมาในที่นี้ บุรุษนั้นเข้ามาหาท่านแล้วพูดอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญ  
ข้าพเจ้าปรารถนาจะไปกรุงราชคฤหิ ขอท่านจงบอกทางไปกรุงราชคฤหิ นั้นให้  
ข้าพเจ้าด้วยเถิด’ ท่านพึงบอกเขาอย่างนี้ว่า ‘พ่อคุณ มาเถิด ทางนี้ไปกรุงราชคฤหิ  
ท่านจงไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นหมู่บ้านชื่อ โนน ไปตามทางนั้นชั่วครู่  
หนึ่งแล้ว จักเห็นนิคมชื่อ โนน ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นสวนที่นารีนรมย์  
ป่าที่นารีนรมย์ ภาคพื้นที่นารีนรมย์ สระ โบกขรณที่นารีนรมย์ของกรุงราชคฤหิ’

บุรุษนั้นที่ท่านสั่งสอนอยู่อย่างนี้ ปราสาสอนอยู่อย่างนี้ จำทางผิดเดินไปเสีย  
ทางตรงกันข้าม

(ที่มา : โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๔ หน้า : ๘๒)

ต่อมาบุรุษคนที่สองปรารถนาจะไปกรุงราชคฤห์ พึ่งเดินมา บุรุษนั้นเข้ามาหาท่านแล้วพูดอย่างนี้ว่า ‘ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าปรารถนาจะไปกรุงราชคฤห์ ขอท่านจงบอกทางไปกรุงราชคฤห์นั้นให้ข้าพเจ้าด้วยเถิด’ ท่านจึงบอกเขาอย่างนี้ว่า ‘พ่อคุณ มาเถิด ทางนี้ไปกรุงราชคฤห์ ท่านจงไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นหมู่บ้านชื่อ โนนัน ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นนิคมชื่อ โนนัน ไปตามทางนั้นชั่วครู่หนึ่งแล้ว จักเห็นสวนที่นารีนรมย์ ป่าที่นารีนรมย์ ภาคพื้นที่นารีนรมย์ สระ โบกขรณีนารีนรมย์ของกรุงราชคฤห์’

บุรุษนั้นที่ท่านสั่งสอนอยู่อย่างนี้ พร่ำสอนอยู่อย่างนี้ พึ่งไปถึงกรุงราชคฤห์โดยสวัสดิ์

พราหมณ์ อะโรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้กรุงราชคฤห์ก็มีอยู่ ทางไปกรุงราชคฤห์ก็มีอยู่ ท่านผู้บอกก็ยังมีชีวิตอยู่ แต่บุรุษที่ท่านสั่งสอนอยู่อย่างนี้ พร่ำสอนอยู่อย่างนี้ คนหนึ่งจำทางผิด เดินไปเสียทางตรงกันข้าม คนหนึ่งเดินทางไปถึงกรุงราชคฤห์โดยสวัสดิ์”

พราหมณ์กราบทูลว่า “ท่านพระโคตม ในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจะได้อย่างไรได้

ข้าพเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทาง”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “พราหมณ์ ฉันทันเหมือนกัน นิพพานก็มีอยู่ ทางไปนิพพานก็มีอยู่ เรา(ตถาคต)ผู้ชักชวนก็มีอยู่ ก็เมื่อเป็นเช่นนี้ สาวกทั้งหลายของเราที่เราสั่งสอนอยู่อย่างนี้ พร่ำสอนอยู่อย่างนี้ บางพวกสำเร็จนิพพานอันถึงที่สุดโดยส่วนเดียว บางพวกไม่สำเร็จ ในเรื่องนี้ เราจะได้อย่างไรได้ ตถาคตก็เป็นแต่ผู้บอกทาง”

[๗๘] เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว คณก โมคคัลลานพราหมณ์ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ท่านพระโคตม บุคคลผู้ไม่มีศรัทธาประสงค์จะเลี้ยงชีวิต ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เป็นผู้โอ้อวด มีมารยา เจ้าเล่ห์ ฟุ้งซ่าน ถือตัว โลเล กลับกลอก ปากกล้า พูดพร่ำเพรื่อ ไม่คุ้มครองทวาร ในอินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้ประมาณในการบริโภคอาหาร ไม่ประกอบความเพียรเป็นเครื่องดีอย่างต่อเนื่อง ไม่นำพาในความ (ที่มา : โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๔ หน้า : ๘๓)

[๗๘] เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสอย่างนี้แล้ว คณก โมคคัลลานพราหมณ์ ได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า

“ท่านพระโคตม บุคคลผู้ไม่มีศรัทธาประสงค์จะเลี้ยงชีวิต ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เป็นผู้โอ้อวด มีมารยา เจ้าเล่ห์ ฟุ้งซ่าน ถือตัว โลเล กลับกลอก ปากกล้า พุดพรั่าเพรื่อ ไม่ค้ำครองทวาร ในอินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้ประมาณในการบริโภคอาหาร ไม่ประกอบความเพียรเป็นเครื่องตั้งอย่างต่อเนื่อง ไม่นำพาในความ (ที่มา : โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม : ๑๔ หน้า : ๘๑)

พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อุปริปัณณาสก์ [๑. เทวทวารวต]  
๗. คณก โมคคัลลานสูตร

เป็นสมณะ ไม่มีความเคารพอย่างจริงใจในสิกขา มักมาก ย่อหย่อนไป เป็นผู้นำในโอภกมนธรรม<sup>๑๖</sup> ทอดธุระในปวีเวก(ความสงัด)เกียจคร้าน ละเลยความเพียร หลงลืมสติ ไม่มีสัมปชัญญะ มีจิตไม่ตั้งมั่น มีจิตกวัดแกว่ง มีปัญหาที่บ เป็นดั่งคนหนวกและคนใบ้ ท่านพระโคตมย่อมอยู่ร่วมกับคนเหล่านั้นไม่ได้

ส่วนกุลบุตรผู้มีศรัทธา ออกจากเรือนบวชเป็นบรรพชิต เป็นผู้ไม่โอ้อวด ไม่มีมารยา ไม่เจ้าเล่ห์ ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่ถือตัว ไม่โลเล ไม่ปากกล้า ไม่พุดพรั่าเพรื่อ ค้ำครองทวาร ในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้ประมาณในการบริโภคอาหาร ประกอบความเพียรเครื่องตั้งอย่างต่อเนื่อง นำพาในความเป็นสมณะ มีความเคารพอย่างจริงใจในสิกขา ไม่มักมาก ไม่ย่อหย่อน ทอดธุระใน โอภกมนธรรม เป็นผู้นำในปวีเวกปรารภความเพียร อุทิศกายและใจ มีสติมั่นคง มีสัมปชัญญะ มีจิตตั้งมั่น มีจิตแน่วแน่ มีปัญญา ไม่เป็นดั่งคนหนวกและคนใบ้ ท่านพระโคตมผู้เจริญยอมอยู่ร่วมกับกุลบุตรเหล่านั้นได้

บรรดาราถไม้หอม บัณฑิตยกย่องกฤษณาว่าเป็นเลิศ บรรดาไม้ที่มีแก่นหอม บัณฑิตยกย่องแก่นจันทน์แดงว่าเป็นเลิศ บรรดาไม้ที่มีดอกหอม บัณฑิตยกย่องดอกมะลิว่าเป็นเลิศ แม้จันใด คำสั่งสอนของท่านพระโคตม ก็จันนั้นเหมือนกัน จิตว่ายอดเยี่ยมกว่าอัสชรม<sup>๑๗</sup> ทั้งหลาย

ท่านพระโคตม พระภิกษุของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก ท่านพระโคตม พระภิกษุของพระองค์ชัดเจนไพเราะยิ่งนัก พระองค์ทรงประกาศธรรมแจ่มแจ้งโดยประการต่างๆ เปรียบเหมือนบุคคลหลายของที่คว่ำ เปิดของที่ปิด บอกทางแก่ผู้หลงทาง หรือตามประทีปในที่มืด ด้วยตั้งใจว่า ‘คนมืดตาดีจะเห็นรูปได้’ ข้าพระองค์นี้ขอถึงท่านพระโคตม พร้อมทั้งพระธรรมและพระสงฆ์ว่าเป็นสรณะ ขอท่านพระโคตม โปรดทรงจำข้าพระองค์ไว้ว่า เป็นอุบาสกผู้ถึงสรณะ ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไปจนตลอดชีวิต” ดังนี้แล

คณก โมคคัลลานสูตรที่ ๗ จบ